ARTICOLE MĂRUNTE

CURĂTURĂ, CURSURĂ

Dicţionarul Academiei dă cuvântului *curătură*, derivat din *curá*, şi înţelesul de „coltuc de pâne, cursură, cursonoiu, fr. croûton". De fapt *curătură*, cu înţelesul acesta, este un derivat al lui *cure*, după cum arată şi sinonimele lui *cursură* şi *cursunoiu*. Trebuia deci trecut la derivatele verbului *a cure* (tom. I, partea II, fasc. I, p. 1019).

Nici înţelesul de „coltuc de pâne, fr. croûton" al lui *cursură*, *cursunoiu* nu e exact. Coltucul de pâne este „colţul de pâne sau de colac, cu coaja groasă şi coaptă bine" (v. DA, s. v. *coltuc)*, pe când *cursura (cursunoiul, curătura)* dimpotrivă are coaja mult mai subţire, mai puţin coaptă decât restul pânii. Cursura se formează la pânile mari — cum le fac ţărancele din Ardeal şi Banat — în felul următor: pânea fiind mare, căldura cuptorului n'o poate pătrunde dintr'odată, ci se coace întâi numai la suprafaţă. Coca din interiorul pânii continuă să dospească şi să crească mai departe şi, neavând loc, crapă într'o margine coaja (unde gospodina, înainte de a băga pânea în cuptor, face de obiceiu în cocă o crestătură cu cuţitul) şi se scurge, formând o umflătură. Umflătura aceasta e *cursura, cursunoiul, curătura* care a curs din pâne. Pe când coaja pânii e neagră, arsă, şi se bate cu cuţitul ca să se desprindă de pâne, după ce s'a scos din cuptor, coaja cursurii e rumenă şi gustoasă. Copiii se ceartă, de obiceiu, care să capete o bucată mai mare de cursură.

De aceea nici traducerea franceză „croûton" nu e exactă. Aceasta traduce pe *„coltuc"*. E adevărat că pentru *cursură* e greu de găsit un termen francez potrivit. Cred că nici nu există noţiunea de „cursură" în Franţa, deoarece nu se fac pâni mari

BDD-A14860 © 1938-1941 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:55 UTC)

ca în Ardeal şi Banat şi prin urmare nu se produce nici ecrescenţa numită *cursură*. Termenul francez cel mai apropiat ar fi *grigne* [1]).

SESERMAN

G. Geib, în articolul întitulat *Germanische Sprachelemente im Rumänischen*, publicat în *Europäischer Wissenschafts-Dienst*, Nr. 12, Berlin 1941, p. 5, înşiră câteva nume de familie germane purtate de Români care trebue consideraţi ca Germani romînizaţi. Printre altele dă şi numele de familie *Seserman*. Terminaţiunea *-man* ne face într'adevăr să ne gândim la mulţimea mare de nume de familie germane terminate în *-mann*. De fapt însă *Seserman* e numele românesc *Săsărman*, destul de obişnuit în Nordul Ardealului [2]), scris cu ortografie străină (cu *e* în loc de *ă*) şi care nu e altceva decât adjectivul care arată originea: *săsărman*, adică originar din satul *Săsarm*, jud. Someş, plasa Beclean.

ZO TE CUSTE

În DR., I, p. 308 şi u., N. Drăganu, întemeindu-se pe comunicarea făcută de Traian Gherman, directorul liceului de fete din Blaj, zice despre expresia *zo te custe* (pe care o scrie *zo te cuşte*, cu *ş*) că o întrebuinţează Bihorenii din ţinutul Beiuşului fără „să-şi dea seama de înţelesul ei" şi de aceea o rostesc într'un singur cuvânt: „*zotecuşte*". Deoarece dintr'un *constet* latinesc s'ar fi aşteptat la o formă *custe* nu *cuşte*, N. Drăganu trimite la forma *guşte* din Răşinari (v. Păcală, *Monografia comunei Răşinari*, Sibiu 1915, p. 128).

Dar forma *guşte* din Răşinari nu poate fi separată de celelalte forme cu *şt* (datorite palatalizării lui *s* urmat de *te, ti*), în loc de *st*, din Sudul Transilvaniei: *ştea, ştele, ieşte, peşte casă* „peste casă", *să ştea*, „să stea", *mănăştire*, etc. Fenomenul acesta nu se găseşte în Bihor.

De fapt forma bihoreană corectă e *custe*, cu *s* (nu cu *ş*).

---

[1]) După Littré se zice „pain à grigne" pânii care are crăpătură. Coaja dela „grigne", formată mai târziu, e mult mai gustoasă decât coaja obişnuită (comunicat de d-l Yves Auger).

[2]) Numele acesta de familie se întâlneşte şi în Bucovina (comunicat de Al. Procopovici).

BDD-A14860 © 1938-1941 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:55 UTC)